

# Epäjatkuvuus (maaseudun) tulevaisuuksien ennakkoinnin haasteena

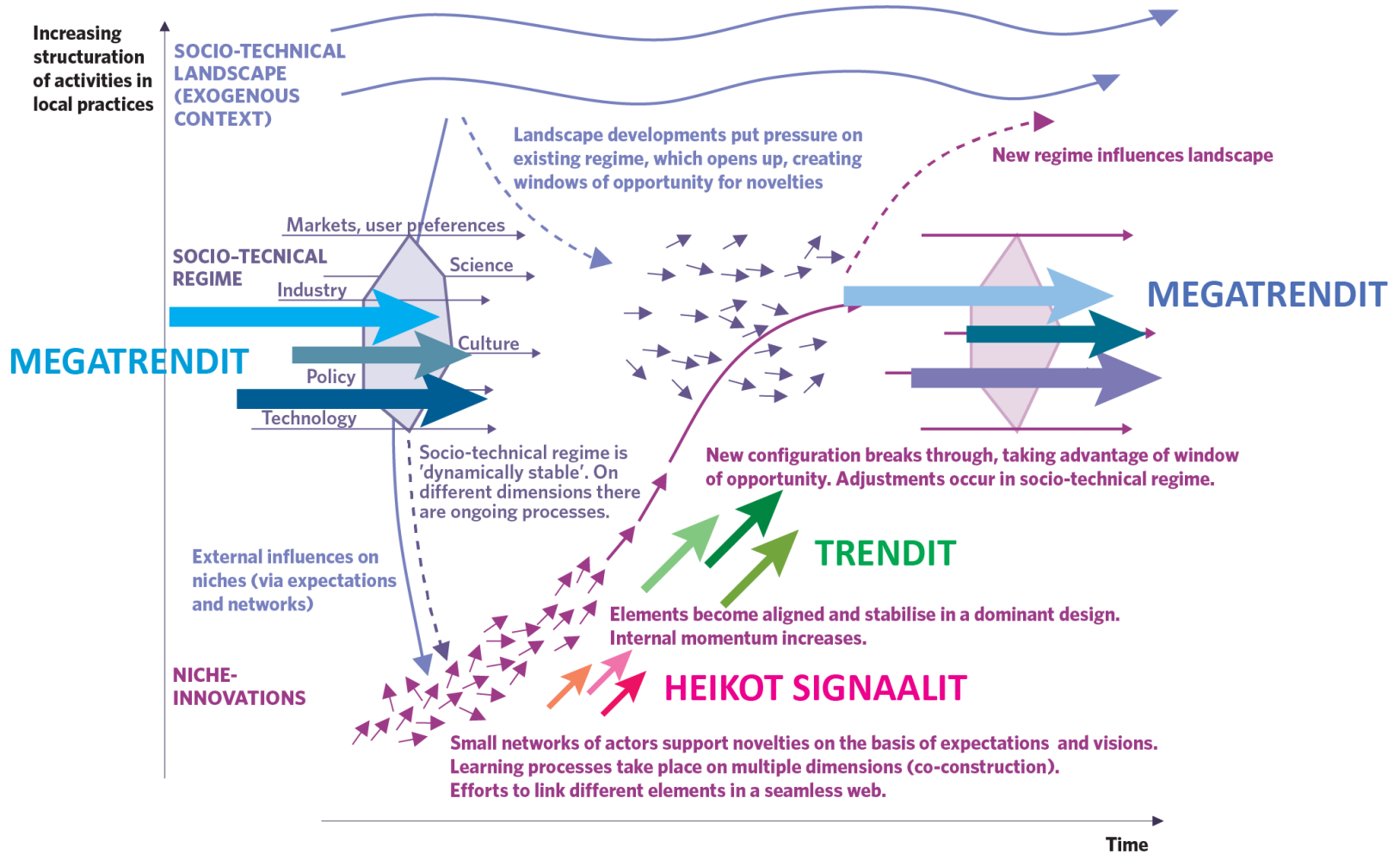
**Tuomas Kuhmonen**  
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto (Vesanto)

Maaseutututkijatapaaminen 2024  
Iisalmi 30.8.2024

## Lähtökohtia

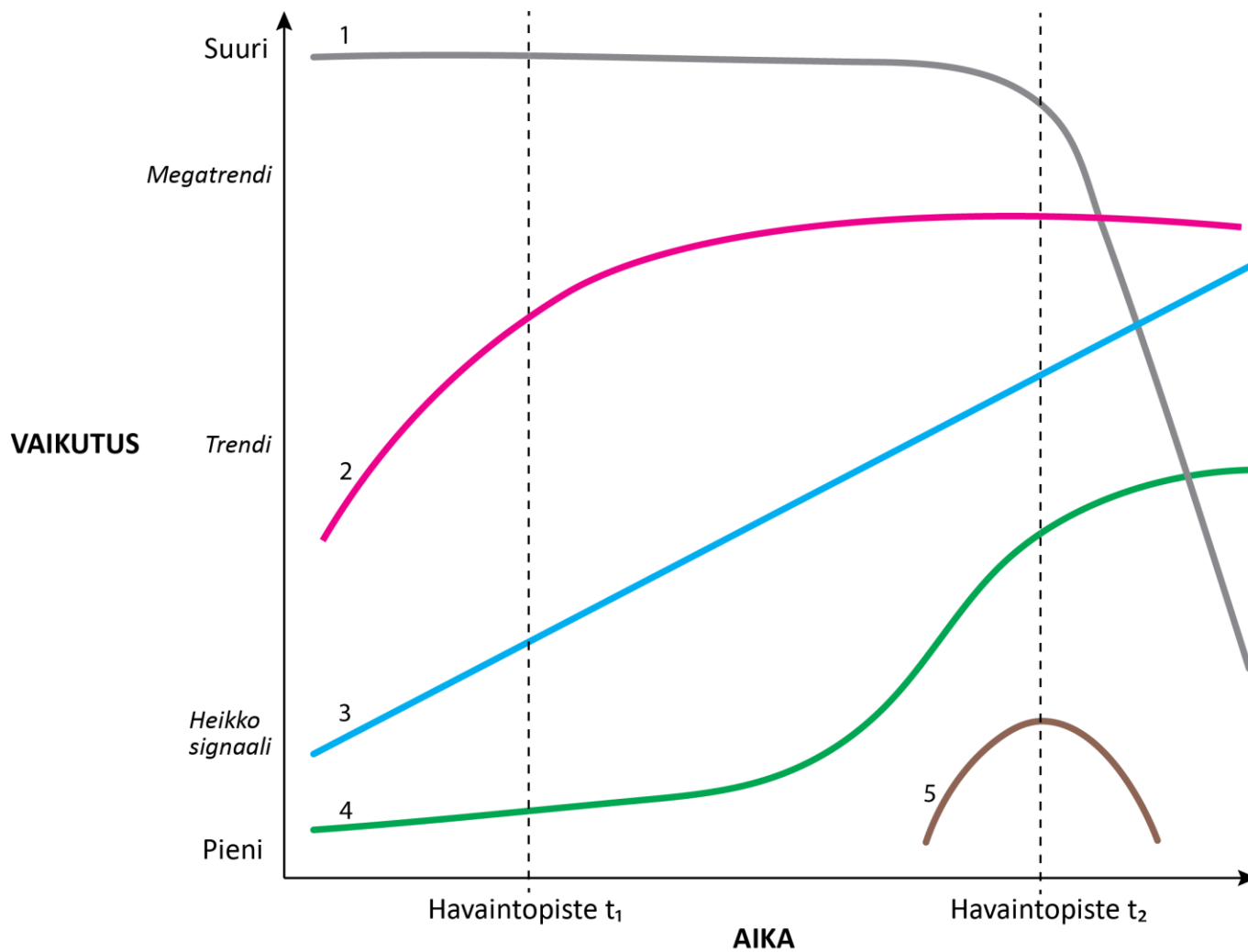
- Trendejä on moneen lähtöön: megatrendit, trendit, heikot signaalit – luokittelu epämääräistä
- Trendeillä on erityinen 1) alueellinen **kohtaanto** ja 2) **elinkaari**
- Trendit liittyvät maaseudun kannalta merkittävien ruoka-, energia-, liikkumis-, yhdyskunta-, politiikka- ym. **järjestelmien** kehitykseen
- Järjestelmät organisoituvat **regiimeiksi**, jotka vaihtuvat kriisien myötä (harvoin ilman)
- **Trendit** kannattelevat hallitsevaa regiimiä (megatrendit) tai tarjoavat aineksia uudelle hallitsevalle regiimille (trendit, heikot signaalit)

# Regiimit ja trendit



Lähde (MLP): Schot & Geels 2007

# Trendien elinkaaria



## Aineisto ja menetelmät

- Aineisto kerättiin RURALIZATION-hankkeessa (H2020) vuonna 2020 ([www.ruralization.eu](http://www.ruralization.eu))
- Eurooppalaiset tutkimushankkeet (64), tieteelliset lehdet (23), tulevaisuusaineisto (organisaatiot, julkaisut), kansalliset aineistot (41 tutkijaa 12 EU-maasta)
- Trendien tyyppi, mittakaava, laatu, ajurit, vaikutetut toimialat, merkitys maaseutualueilla lyhyellä (1-10 vuotta ja pitkällä (10-30 vuotta) aikavälillä, odotetut myönteiset ja kielteiset vaikutukset erilaisiin maaseutualueisiin jne.
- 1.560 trendiä, 3.485 ajuria, 11.429 vaikutusta maaseutualueisiin
- 60 trendikorttia ([www.ruraltrends.eu](http://www.ruraltrends.eu))



# Trendikortit

## 15 KOHTUUTALOUS



Vaihtoehto talouskasvun maailmanmallille; keskiössä sosiaalinen ja ympäristöllinen hyvinvointi

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** työnteon uudet mallit, esim. joustotyö, freelance-työ, projektityö – ympäristön pilaantuminen, saasteet ja riskit
- Vaikutukset:** vaihtoehtoisten elämäntapojen yleistymisen, esim. kohtuullinen, hidas, luonnonmukainen – maaseudun luontoon perustuvien ja aineettomien hyvinvointipalveluiden kysynnän kasvu – paikallisen, alueellisen tai kotimaisen ruuan kysynnän kasvu – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

## 35 MONIPAIKKAINEN ASUMINEN



Kausittainen tai ajoittainen asuminen kaupunki- ja maaseutu-asunnoissa

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – taloudelliset rajoitteet – digitalisaatio – kaupungistuminen – globalisaatio
- Vaikutukset:** paikallisten (maaseudun) tuotteiden ja palveluiden kysyntä kasvaa – maaseudun talouksien monipuolistuminen – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy – sosiaalisen pääoman monipuolistuminen – ekologisen, kohtuuhintaisen ja turvallisen maaseutu-asumisen kysyntä kasvaa

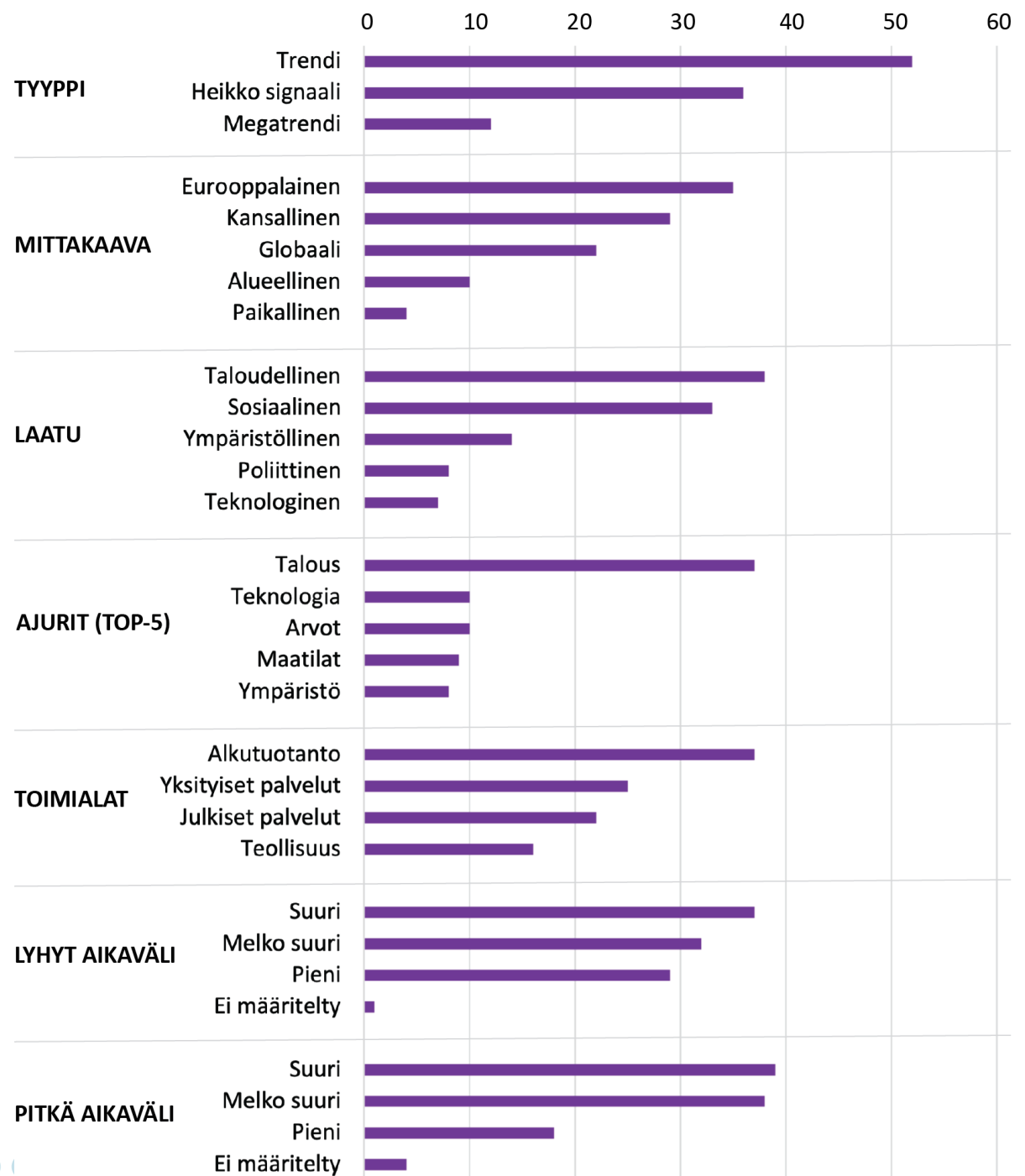
## 51 MAALAINEN ELÄMÄNTAPA



Maaseudun idylli, tila, luonto, rauha, eläimet, asuminen, turvallisuus, perinteet ja yhteisöt edistävät sosiaalista hyvinvointia ja houkuttelevat uusia asukkaita

- Tyyppi:** heikko signaali
- Ajurit:** hidas ja luonnonläheinen elämäntapa – luontopääoma (maisema, monimuotoisuus jne.) – terveysongelmat
- Vaikutukset:** maaseudun paikat ja alueet saavat uusia vetoimatekijöitä ja vaikuttavia brändejä – maaseudun talouksien monipuolistuminen – sosio-kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntyminen – maaseudun talouksien kasvu (tulot, työpaikat) – muuttoliike kaupungeista maaseudulle lisääntyy

# Trendien ominaispiirteitä, %

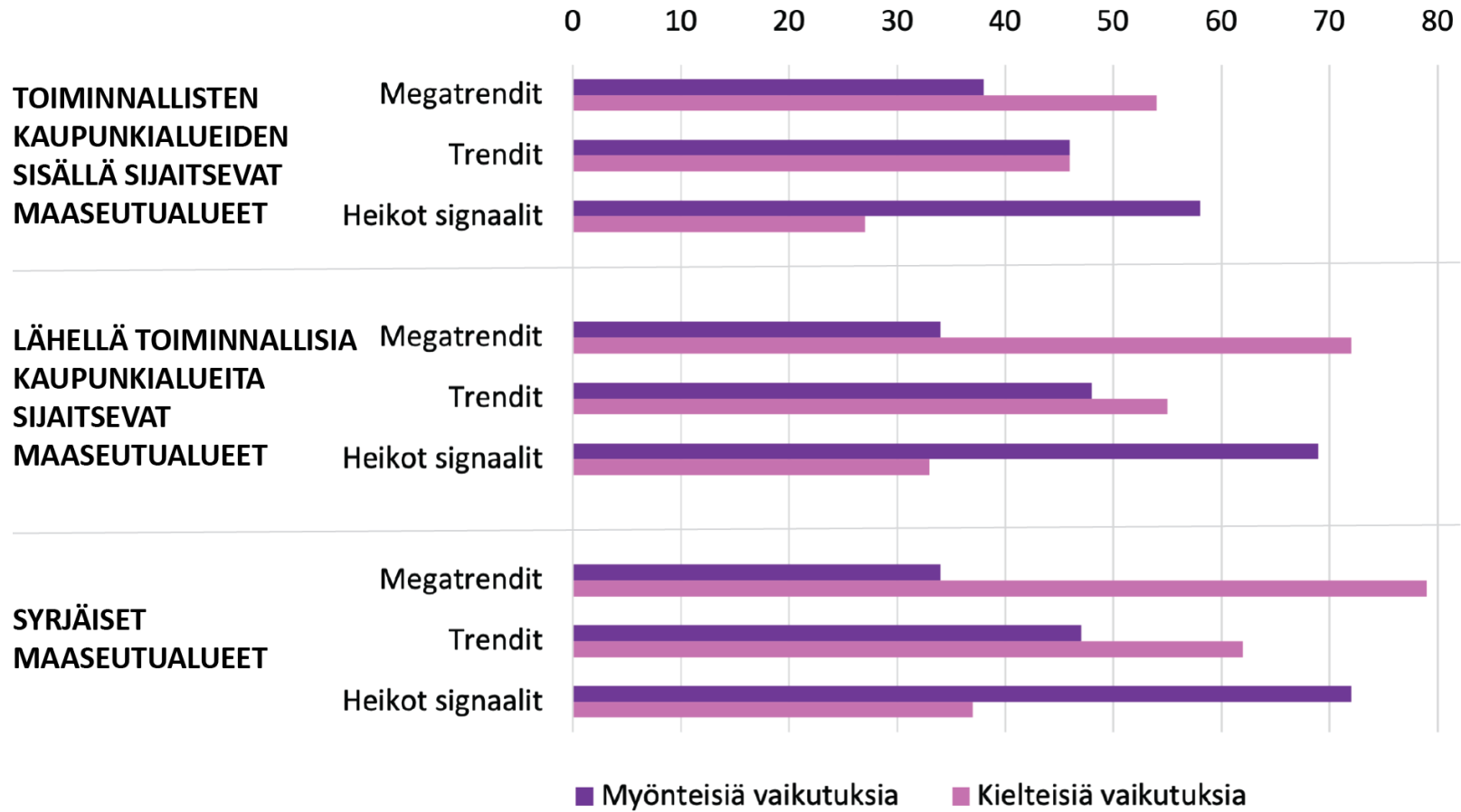


## Trendien odotetut vaikutukset, top-5

|                                   | Toiminnallisten kaupunkialueiden sisällä sijaitsevat maaseutualueet | Toiminnallisten kaupunkialueiden lähellä sijaitsevat maaseutualueet | Syrjäiset maaseutualueet                    |
|-----------------------------------|---|---|---|
| <b>MYÖNTEISET<br/>VAIKUTUKSET</b> | 1 Toimintoperustaiset ruokajärjestelmät                             | Toimintoperustaiset ruokajärjestelmät                               | Toimintoperustaiset ruokajärjestelmät       |
|                                   | 2 Maallemuutto  | Kestävyys siirtymä  | Maallemuutto                                |
|                                   | 3 Yhteisöperustaiset ruokajärjestelmät                              | Maallemuutto  | Digitaalinen talous                         |
|                                   | 4 Digitaalinen talous   | Digitaalinen talous   | Kestävyys siirtymä                          |
|                                   | 5 Kestävyys siirtymä  | Yhteisöperustaiset ruokajärjestelmät                                | Alueellinen ja paikallinen ruoka            |
| <b>KIELTEISET<br/>VAIKUTUKSET</b> | 1 Maaseudun alamäki   | Epätasainen ja epätasa-arvoinen aluekehitys                         | Epätasainen ja epätasa-arvoinen aluekehitys |
|                                   | 2 Ikääntyvä väestö  | Maaseudun alamäki   | Maaseudun alamäki                           |
|                                   | 3 Epätasainen ja epätasa-arvoinen aluekehitys                       | Maallemuutto  | Maallemuutto                                |
|                                   | 4 Ilmastonmuutos  | Ikääntyvä väestö  | Maatilojen koon kasvu                       |
|                                   | 5 Maatilojen koon kasvu   | Ilmastonmuutos  | Ikääntyvä väestö                            |



## Trendien odotetut vaikutukset, %



# Suuri vaikutus, top-10 pitkällä vs. lyhyellä aikavälillä

## Eniten nousevat

- 1 Yhteisöperustaiset ruokajärjestelmät
- 2 Luonnonsuojelu
- 3 Teollisuus 4.0
- 4 Maaseutuhubit
- 5 Merkitys- ja elämystalous
- 6 Monipaikkainen asuminen
- 7 Kiertotalous
- 8 Resilienssi, toimintakyky
- 9 Alueellisesti muuttuvat maatalouden tuotantoedellytykset
- 10 Sosiaaliset innovaatiot

## Eniten laskevat

- 1 Infrastruktuuri
- 2 Kaupunkien suunnitteleman laajentuminen maaseudulle
- 3 Hyvinvointivaltio
- 4 Vastakaupungistuminen
- 5 Työvoimapula
- 6 Saastuminen
- 7 Tietointensiivinen talous
- 8 Pandemiat ja epidemiat
- 9 Maalainen elämäntapa
- 10 Ruokamatkailu

## Päätelmiä

- Trendien tulkinta on **haasteellista**: voimme olla sokeita megatrendien hitaille muutoksille ja olla huomaamatta heikkoja signaaleja
- Tutkijoilla on suuri **vastuu** alueellisen kohtaannon ja elinkaaren arvioinnissa (valikoitumisharha, havainnoitsijaharha, tulkintaharha)
- Maaseudun kehittämisessä voidaan ”unohtaa” megatrendit, vaikka niitä meille tarjotaan eniten (Sitra, Zpunkt, Forbes, ESPAS/EU ym.)  
– historia on kuitenkin täynnä **epäjatkuvuuskohtia** ja regiiminvaihdoksia
- Mitkä nykyiset trendit ja heikot signaalit synnyttävät seuraavan **seuraavan regiimiin** ja muuttuvat megatrendeiksi?



**Kiitos!**

**Vesanto – Paras paikka tunnetussa maailmankaikkeudessa!**